

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6icia una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri externe 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doideceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Faradepunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 7.

Brasiovu, 25. Januarius 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

31. Decembre 1863!

(Incheiere.)

Si de nu se conchiam6 diet'a transilvana pe bas'a, pe care s'a conchiamatu, 6re vediutu - aru fi lumin'a cei doi articuli de lege pentru inarticularea natiunei romane si intrebuintiarea celoru trei limbi ale patriei in oficiu? — De securu nu, nu si eara nu. Au nu amu vediutu si asia, cata lupta i-au costatu pe romani pana au potutu se sc6tia la cale se se prim6sca si proiectulu datu de regimu?

Eu din parte'mi nu sum pe deplinu multumitu cu art. alu II. de lege, l'asiu fi doritu ceva mai favoritoriu noue si mai liberalu, dara trebue se marturisescu, ca noi totu suntemu datori cu multiemita aceluor membrii dietali romani, cari bags6ma initiati mai bine in secretele politice, au staruitu — cu periclu de asiu perde popularitatea — pentru primirea proiectulu regimulu, ca, dupa cele ce s'au intriguatu dupa amanarea diefei in contra sanctiunarei acestui articlu de lege, e securu, ca de se primieau amendamentele maioritateri art. II. de lege alu dietei transilvane din 1863 — nu-lu vedeamu sanctiunatu neci odata! — Ce folosu poteau dara se aduca si cele mai democratice, cele mai favoritoare emendamine facute de catra romani, daca acele nu ajungeau a fi in putere de lege neci candu? Sciu eu, ca sunt unii cari dicu, ca mai bine n e m i c u, decatu numai ceva si nu totu; trebue inse se marturisescu, ca acestu principiu e celu mai reu si mai irrationabilu din t6te principiale. Intrebe ori si cine pre ori si care magiaru intieleptu, si-i va spune, ca ac6st'a i-au adusu pe ei acolo, unde sunt, unde nu ar vrea se fia! — Eu dicu, ca pentru noi e mai bine c e v a, decatu n e m i c a, asia dice totu romanulu: e mai buna vrabia din mana, decatu iepurele din padure! — Dara mai e inca si alt'a, cet6sca ori si cine cu luareaminte art. II. de lege despre limba, cet6sca'lu fara predileptiune catra amendamentele facute de elu ori consocii lui cu ocasiunea desbateriloru, fara preconcepta opiniune, ca e nefavoritoriu romaniloru, si va afl6, ca acelu articlu e intr'o forma dreptu catra t6te trei limbe ale patriei — luandu afara dispuetiunea in priviuti'a deregateriiloru militare; — numai aplicarea se se faca bine si dreptu, — aplicarea inse nu s'a potutu lu6 in articlu de lege! —

Se le vedemu odata numai publicate acele doue articule de lege, apoi se staruiesca fiacare romanu si se priveghieze, c6 se se tiena de totu insulu, se nu lase a se calc6 acele legi neci de szolgabireu, neci de inspectoru, neci de f6ispanu, neci de judeciu, neci de tabla, neci de Obergericht, neci de guvernulu, neci de cancelaria, si atunci vomu ved6, ca multu f6rte multu au facutu diet'a din 1863, si ca cei 7—8 intr'adeveru nu sunt de condamnatu, cu atatu mai pucinu au meritatu vomiturele — ori satirele negi6be; se va convinge, ca: medio tutissimus ibis.

Nu dicu, ca asternuturile ni sunt de trandafiri, nu dicu, ca stamu bine, ca stamu cumu trebue se stamu, nu dicu, ca amu ajunsu totu ce poteamu se dorimu, ca amu ajunsu la pusetiunea, care ne compete, nu,

neci de catu nu; dara trebue se afirmu, ca prin punerea in lucrare a aceluor doi articuli de lege, cari s'au facutu prin diet'a din 1863, venimu noi romanii intr'o pusetiune, din care potemu fi domni peste s6rtea n6stra, potemu castig6 (cu incetulu) totu ce ne lipsesce si ne c o m p e t e, numai se nu fimu stravaganti!! se ne tienemu de calea de mediuloa; se privighiamu, ca drepturile; cari le avemu se na ni se calce de sufletu de omu; in lucrarile n6stre se nu ne lasamu a ne conduce de ambitiunea (falsa) de a trece de celu mai bunu, fara mai bine de celu mai intieleptu romanu; se nu ne imbuldimu a fi c o n d u c a t o r i a l t o r a, prin cari ne lasamu noi a fi c o n d u s i — peste t6te se fimu sinceri unii catra altii!! se nu ne pismuimu unii pe altii; se ne uitamu la inaintarea si fericirea fratiloru nostri c6 la a n6stra propria; se lucramu spre binele comunu alu patriei si in deosebu alu natiunei n6stre cu puteri u n i t e, unde nu suntemu de o parere, se ne silimu a ne capacit6 unii pe altii, eara nu se ne condamnamu si judecamu! etc., ca numai atunci potemu spera unu venitoriu mai favoritoriu natiunei!

Aceste mi fura cugetele mele in ajunulu anululu 1864, cari le intrerupseiu cu acea reflesiune, ca Dumnedieulu t o t u r o r u (nu numai alu magiariloru) uu va las6 neci pe romanu, ca Dumnedieu lucra prin 6meni, ca de nu er6 votulu separatulu alu cons. aul. P. nu cadea Bar. Kem6ny; de nu cadea K. nu cadeau multi; nu lu6 fr6nele N.; de nu le lu6 N., nu vedeai o dieta, c6 cea din 1863 in Ardealu neci o d a t a, nu unu proiectulu de lege, c6 alu II.; nu stateamu asia cumu stamu, — ci remaneamu c6 in 1861 de nu mai reu — ba potu se dicu, ca mai reu c6 inainte de 1848, dupa cumu o croiira sieffi pusi si spriginiti de K. Ac6st'a stare, care potea se ne ajunga si se ne apese sub Bar. Kem6ny — care apasa inca astadi pe romanii din celelalte provincii austriace, — se le comp6nesca aceia, cari au obrazu a dice: ca dupa diet'a din 1863 cu maioritate romana, stamu mai reu, ca inainte de 1848! (paremise, ca acestu domnu au cugetatu numai la sene, candu tract6 cu ceialalti soci, dimpreuna cu Kossuth in Pesta)! — s6u aceia, cari vr6u se crucifige pe acei membri romani ai dietei din 1863, cari nu s'au luatulu cu peleri'a a mana dupa -- fluturi!

Anu nou fericitu pentru toti!

X. Y. Z.

Impartasiri montanistice in Transilvani'a.

(Incheiere.)

In anulu 1854 au esitu nou'a lege montana, (allgemeines Berggesetz), care in 1. Noembre a aceluasi anu au intratu in activitate. In §. 219 a aceleiasi legi s'a sustienutu urbura montana (Bergfrohne) s'au reserovatn inse a se regul'a modalitatea platirei urburei pentru alta lege. Ac6st'a lege deca'mi aducu bine aminte s'au emisulu in anulu 1855 si prin ea s'au redusulu urbura pentru aurulu liberu la 5 0/0, eara a acelu, care numai prin mai indelungata prelucrare se sc6te la lumina pe cumu e aurulu din steampuri si din ustrine (Kohuri, H6tten) la 3 0/0. Totu prin acea lege s'a eliberatu negotiulu cu aurulu, respective s'a desfiintiatu opr6l'a de a vinde aurulu numai la erariu.

Dupa emiterea acestei legi numai decatu s'au datu ordinationi in tota monarchia, afara de Ardealu, de a se trage urbur'a dela aurulu produsu in steampuri numai 3 0/0. Totusi in Transilvania de binefacerea acestei legi s'au bucuratu numai doua societati, si adeca cea din Rud'a si societ. Stolnei ereditare sta cruce numita din Orlea in Rosia. Indesiertu au substernutu ceilalti cultivatori de mine rogari peste rogari spre a li se intorce 2 0/0 cu catu s'au trasu mai multu dela aurulu produsu din steampuri din anulu 1855 incependu pana in Maiu 1862; candu adeca urbur'a s'au stersu cu totul; ca acestoru rogari pana in diu'a de astadi nu li s'au facutu destulu. — Ar fi dara a se pretinde, ca tuturor cultivatorilor de mine dela carii din 1855 incependu pana in Maiu 1862 dela aurulu produsu in steampuri si au trasu in locu de 3 0/0 5 0/0, 2 0/0 cu catu s'au trasu mai multu se li se platésca indereptu.

Aci amu de a observá, ca unu deregatoriu cameralu dimisu — B. J. inca pan' la anulu 1859 au amblatu cu una provocare pela cultivatori de mine provocandui in genere a se obliga sei de diumetate din castigulu curatu celu va procura deusu baesiloru. Lui ia si succesu a storce dela multii o astufeliu de subscriere, si in urm'a aceea au substernutu sub firm'a Dlui J. B., a presiedintelui comisiunei reviuului baescu (Bergreviers-Ausschuss) un'a rogare prin capitania montana din Zlathna la ministeriulu de finantia „de a se estrada cele doua procente dela aurulu crudu. Pe aceasta rogaminte inse din motivulu, ca comisiunea baiesca nu ar fi indreptatita spre substernerea astorufeliu de rogaminte s'au datu resolutiune negativa. —

Dupa acésta au substernutu alta rogaminte, in care afirmandu, ca cei indreptatiti de a pretinde reintorcerea celoru doua procente cugeta a intrebuintia totalulu capitalu, care se va plati indereptu spre unu scopu comunu, se róga a se estrada acele 2 0/0 spre acestu scopu. — In urm'a acestei rogari ministeriulu au facutu dispositiune de a se escacula catu ar fi de a se intorce la fiasce-care cultivatoriu de mine? si de a se intréba acestia mai deaprópe, cá spre ce scopu voréscu densii a intrebuintia sum'a platinda indereptu? Resultatulu acestui calculu a fostu, ca sum'a platinda indereptu ar face 36,000 fl. v. a., eara apoi la destinarea acestei sume pentru unu scopu comunu s'au subscrisu numai una fractiune neinsemnatóre, ci cumu se crede, si aceea neavendu intru a deveru intentiune de a folosi acea suma spre unu scopu comunu, nu au numitu neci in urma provocarei ministeriului scopulu, pe candu una alta fractiune au cerutu (in Sept. 1863) reintorcerea aceluor doué procente deadreptulu la fiasce-care privatu. — Ambele aceste rogaminti stau inca neresolvate. —

II. Amu disu mai insusu, ca §. 219 din legea montana austriaca au sustienutu urbur'a montana (Bergfrohe), eara modalitatea platirei si cuantulu, in care se se platésca s'au rezervatu pentru alta lege.

Amu memoratu mai in susu, ca legea, care defige cuantulu urburei s'a estradatu camu in anulu 1855 si acésta lege a datu liberu si negociulu cu aurulu crudu; eara modalitatea platirei urburei e prescisa in capitulu 11. din ordinatiunea (Vollzugsvorschrift zu dem mit allerhöchstem Patente vom 23. Mai 1854 erlassenen allgemeinen österr. Berggesetze.) Acésta lege in §. 105 prescisa, ca temeliulu defigerei cuantulu a urburei 'lu da propri'a fasiune a indatoritorulu de a plati urbur'a, eara §. 106 pomenesce modalitatea substernerei fasiuniloru. Dupa aceste legi numai producentii mineraloru sunt indatoriti de a face fasiuni, si de a plati urbur'a, eara nu si negociatorii cu aurulu, carii 'lu cumpara cá marfa din a dou'a mana; — totusi de cativa ani incóce s'a intemplat de mai multoru negociatori din Abrudu, Rosi'a, Zlathna, Buciumu, Abrudusatu, le-au venitu ordinuri de a plati urbur'a (Bergfrohe) dupa aurulu cumparatu din a dou'a mana cu bani, eara nu produsu prin densi, si schimbatu la c. r. oficiuri monetare parte in Alba-Julia in Ardealu parte in Vien'a. Nu esista nece una lege, care ar legitima pretinderea platirei urburei dela negociatori cu aurulu, fiinduca legea obléga numai pe producentii de a plati, eara nu si pe negociatori. Ar fi dara a mediuloci revocarea ordinurilor de platire catra densi indreptate, cu atatu mai vertosu, ca de nu se voru revoca aceste, multe familie cu stare buna, aru deveni la totala ruinare. Aci inca este de a se insemna una impregiurare, ca negociatorii cu aurulu continua acésta intreprindere din a. 1855, adeca dela inceputulu eliberarei negociulu cu aurulu, si loru urbur'a nu li s'a trasu, neci nu s'au provocatu a substernere fasiuni, ce dela densi neci nu se póte pretinde, fiinduca nu sunt producenti; ci numai camu de 3

ani incóce li sau datu ordinuri de platire dupa intregu cuantulu de aurulu, in decursulu mai multoru ani schimbatu, asia catu acumu sunt vreo cativa intre densi, cari aru avé a plati oate unulu peste 10,000 fl. v. a. ce inse déca siaru jertfi tota starea s'a, totu nu ar poté.

III. Caus'a inmultirii speculantiloru e, ca aici domnédia o ne'ncredere. —

Negotiatorii privati de aurulu mesura aurulu cu vigesimari de cei vechi de argintu (Silberzwanziger) si cu astufeliu de mesurare totu una a cincea e perduta pentru bietulu baesu, pentruca negociatoriulu privatu de aurulu, aurulu de greutatea unui vigesimariu elu platesce in pretiulu unei pisete, pe lenga tóte, ca 4 vigesimari facu tocmai 5 pisete, si asia in mai mare socotitu ei cumpera 5 punti in pretiu de patru, — si totusi baesiloru vine cu multu mai bine déca schimba aurulu la negociatori. — Apoi negociatorii cu aurulu inca preferédia a face calatoria pana la Vien'a cu aurulu, cá se'lu schimbe acolo, decatu se'lu schimbe in Abrudu. —

Aru fi dara a se mediuloci una mai buna controla, care se fia in stare a delatura tota suspitiunea. —

Dela senatulu imperialu.

Siedinti'a 77. (Urmare din Nr. tr.) D. consiliariu de curte Biegeleben, cá representantu alu regimului combate propunerea comitetului si numesce resolutiunea comisiunei o gacitura cu facie de sfinghe, si dice, ca Austri'a, cá potere mare européna, nu s'a potutu luá dupa decisiunile dietei din Francfurtu, care erá in stare a provocá unu resbelu europénu, ci se tiene de protocolulu din Londonu spre a incungiuá resbelulu; de acea neci ca póte ajuta actiunea cea inflacarata a Germaniei in caus'a acést'a. In catu pentru Schleswig federatiunea germana nu e indreptatita a se amesteca acolo, ci numai la Holstainu cá parte a confederatiunei germane; apoi intentiunile Germaniei sunt, cá se'si traga ducatele la sene, prin urmare au tendintia nationala. Inse atunci, dieu, si Italiei va trebui a i se dá intinderea pana la Adri'a, candu s'ar invoi si senatulu austriacu la aceste tendintie nationale. Ce se tiene de Prusi'a, apoi opiniunea publica e pentru actiune unita, care e in stare a castigá Austriei multe simpatii in Germani'a. Austri'a inse 'si va sustiené pusetiunea s'a germana si in contr'a Prusiei, candu se va atacá, ér' pana atunci ei intinde mana de frate si crede, ca va reesi bene.

Dr. Berger inca combate propunerea comitetului, inse nu in direptiune ci numai pentruca elu judeca lucrulu din punctu de vedere austriaco-germanu. Austri'a cu pasulu acést'a si a atrasu antipati'a federatiunei si prin acést'a a totu poporulu germanu, dice Berger, pentru ca cu procederea acésta nutresce desbinarea intre poterile germane. — Inse cu tota simpatia intre Austri'a si Prusi'a, intre ministeriulu austriacu si min. lui Bismark nu trebuie se suste aliantia (Bravo peste Bravo!) Minist. Bismark e Prusi'a inafara, elu e antagonistu si dusimanu alu Austriei. Prusi'a si fara Bismark scimu, cumu erá in 1859, inse sub Bismark not'a lui din 24. Jan. 1863 ne spune apriatu, ca Austri'a n'are nemicu de a face in Germani'a; apoi cu tractatulu uniunei vamale germane cercá se de pe Austri'a afara din Germani'a. Prusi'a bismarkiana a fostu aceea, care s'a opusu proiecteloru de reforma a le Austriei, si aliantia cu o astufeliu de Prusia are perspectiva curiósá, despre care aliantia inse nu se scie nemica in sen. imp., apoi atinge cuprinsulu unei brosiure noue prusiene, care marturisesce, ca principiulu politicei Prusiei e dusmani'a in contr'a Austriei. Antagonia din aceste doué poteri au fostu pedecá unirei germane, dice, si'si arata parerea de reu, ca armat'a nóstra sta sub comand'a suprema a Prusiei.

Intrebarea e: politic'a federativa, ori politic'a protocolulu? déca se va vená acést'a din urma desbinarea in Germani'a e de siguru, apoi Itali'a doresce neunirea Germaniloru si ascépta cu incordare diu'a liberarei Venetiei dupa vorb'a, prochiamaresi comitetulu centrale venetu „din man'a servitoriloru de hingheri germani.“

Apoi dupa-ce espune slabitiunea politicei austriace din afara dela Mari'a Teresi'a incóce, esaminéza intrebarea, déca e drépta acésta politica a Austriei? si déca prin aceea s'a lasatu deschisa cestiunea succesiunei, dupa cumu au afirmatu representantele regimului? Protocolulu de Londr'a contradice actulu confederativu, art. 11, alinea 3, care decide espresu, ca membrii confederatiunei n'au dreptulu de a face aliantie, ce lovescu in securitatea confederatiunei séu a unoru staturi confederative; tractatulu de Londr'a inse lovesce in securitatea federatiunei, pentruca lovesce in securitatea unoru tieri

germane de a le federatiunei, si poterile mari n'aveau nici dreptul formal de a inoheia acelu tractatu; ca-oi art. 2 alu actului finalu de Vien'a dice, ca confederatiunea germana are de a procede in afacerile sale din afara cá potere solidara legata in unitate politica. De aci urméza, ca poterile confederative in privinti'a tieriloru confederatiunei nu se potu portá cá poteri mari, ci numai cá poteri mari legate cu celelalte tieri ale confederatiunei. — Analisandu tractatulu de Londr'a, acel'a cuprinde mai cu séma trei puncte: 1) integritatea monarchiei danese, 2) recunóscerea unei ordine de succesiune, regulande prin reg. Fridericu VII., si 3) cá prin acesti doi articuli se nu se prejudece legiloru federatiunei. Din acestea se vede, ca punctulu principalu e integritatea Deniei, si asia Austri'a si Prusi'a se lupta pentru protocolulu de Londr'a in contr'a politiceii federatiunei germane. In fine, dupa-ce deplange, ca Austri'a n'a mersu pe o cale cu staturile celelalte germane, si dice, ca din cele 17 mil. fiorini ai federatiunei, din cari s'au si avisatu 5 mil. pentru espeditiunea din Holstainu, vinu pe Austri'a numai 1,570,000, propune mai antaiu a se schimbá resolutiunea camerei in partea a dou'a si a se dice: d. e. T. „si recomenda regimulu a'si modificá politic'a dupa positiunea Austriei in confederatiunea germana.“

Priiminduse acést'a, art. I. se pune apoi asia:

„Ministeriului de resbelu, afara de ce se cere in legea finantiala pentru anulu administrativu 1864, i se deschide unu creditu estraordinariu neotaritu, inse numai in mesur'a aceea, incatu acést'a e de lipsa la spesele matriculare ale confederatiunei germane spre scopuri confederative.“ — Nepriiminduse acést'a, apoi se nu se incuviintieze regimulu, decatu numai cei 1,570,000 fl. (Bravo!)

Deputatulu Dr. Brinz observa, ca resolutiunea comisiunei desapróba numai procederea in privinti'a ocupatiunei, ér' nu ocupatiunea Schleswig-Holstainului, prin urmare se desapróba cele ce s'au intemplat in 14. Jan. si mai nainte in 7. Dec. in prejudeciulu dreptulu federatiunei si spre desbinarea ei, (lasandu pe federatiune de lature) si acést'a nu se póte aprobá din punctulu intereselor austriace nici de catu. — Cu acést'a se inchide siedinti'a. Au mai urmatu inca alte siedintie, la care ne vomu întórce, ér' in urma s'a primitu decisiunea comisiunei pentru contingentulu matriculariu de 5 mil. si nu de 10 mil., ér' resolutiunea comisiunei se reieptá.

Provocare. Acelu Domnu iuristu, care scie, ca a capatatu in tómn'a trecuta (1863) 7—800 fl. v. a. si asia nu se mai póte numi lipsitu, e provocatu de asi revocá petitiunea pentru 100 fl. v. a. dela asociatiunea literaria transilvana in favorulu celorlalti iuristi miseri si a onórei sale, déca voliesce, cá se nu i se publice si numele.

Sabiiu in 20. Ianuariu 1864

Unu iuristu neinteresatu.

— Redactorulu resp. alu lui „H. Z.“ si „S. B.“ Schmid e trasu in cercetare criminala pentru tendentiósele scornituri publicate in Nr. 6, cumuca ad. in Apoldulu micu s'aru fi cer situ dela tóta casa cate 2 fl. pentru spesele representatiunei mai multoru barbati mari dintre romani, si cari nu vrura a platí ar fi fostu aruncati in prinsóre, de unde 200 apoldeni armati cu maciucile ar fi cerutu in Mercurea a se libera; ceea ce cercetanduse oficiosu se aflá, ca e scornitura tendentiósa — Asemenea si pentru notiti'a dela Orastia, cumuca acolo s'ar cai ómenii pentru nesicuritatea vietii si averii. —

Laudabilu. Locuitorii din Bradu, déca voru starui a infientiá gimnasiulu proiectatu acolo, dupa cumu vedemu din cuprinsulu statutelor loru, ce se publica in „Conc.“, apoi ei voru dovedi, cata potere are unirea poteriloru atatoru comune dinpregiuru, cari se léga a colucra la scóterea in vietia acestui „gimnasiu romanu nationalu greco-resariténu“ si voru merita lauda natiunei si binecuventarea posteritatii. Gimnasiulu, dupa cumu audimu, isi va fi lua inceputulu.

UNGARIA. Comitétulu secretu natiunalu a tramisu si catra gubernatorulu Ungariei, cont. Pálfy, o epistola subscrisa de sene, si adresata din Sioprouiu. Despre cuprinsulu acestei epistole inca nu esi in publicu nemicu, marc'a inse a Sioprouului dovedesce, ca ómeni de influentia jóca aci la mediulocu. Tóta Ungari'a si Transilvani'a mai e crucita de comitete sub nume pentru ajutorirea celoru lipsiti prin seceta; in adeveru culegu acestea comitete pretutindenea nu numai bani, ci si totufeliulu de bucate cu cup'a si cu galeat'a, precumu si bani. Cerealele in Ungari'a s'au adunatu din tóte partile, in catu si acolo au devenitu acumu eftine. —

Adunarea academieii scientifice a mai aruncatu ér' ó schinteia electrica de semtiu nationalu in natiune. — Pre-

siedintele ad. contele Emilu Dezseffy deschise adunarea cu o cuventare patrundiatóre, in care desfasiurá pusetiunea oea grea, in care are a se luptá natiunea unгурésca acuma de o sutá de ani inóce, — reimprospetá natiunei sale, ca lumin'a si sciinti'a e tari'a, care nu desnacionalisésa ci inaltia, pentru-ca veri-care membru din academia afara de ce e literatu, mai este si va fi totudeun'a si magiaru. — Ce frumósa e vorb'a de feliulu acest'a! Ceea ce privesce la activitatea academieii, apoi nimenea nu se póte indoi, ca singura ea sustiene spiritulu nationalu si 'i inaltia mandri'a inaltiandu literatur'a magiara, care le e tóta bun'a sperare de viitoriu fericitu.

In siedintiele academieii impartite in sectiuni reproduse Ales. Szilágyi o disertatiune despre Báthori Gábor, principele Ardélului; altii altele. Se asiediara multe premie, intre care unulu de o miia fiorini pentru resolvirea intrebarei: Ce influentia au lineele de vama din marginea monarchiei asupr'a desvoltarei materiale si mai vertosu asupr'a industriei economiei de campu si a comerциului Ungariei? si care e insemnatatea regulamentelor de vama facia cu alte teritorii de vama: alu Angliei, Franciei, Germaniei, Rusiei si Turciei? si care sistema aru fi mai buna spre a castigá in florirea Ungariei, si a monarchiei? — Terminulu e pana in 15. Iuliu 1865. — Natiunea unгурésca la 1861 abea reajunse la activitatea autonóma, si n'ati vediatu, ca au silitu tóte localitatile si municipiile se'si inestredie asociatiunea — academica?! — Dar' noi pana candu vomu remané totu lancedi fara a ne eluptá unu sboru, — academieii?! —

Junimea romana studiósa la universitatea din Pest'a tienù eri in 5. Febr. in sal'a „La Tigru“ unu banchetu acompaniatu de productiuni musicale si declamari dupa unu programu, pre care 'lu vomu impartasi in Nrulu viitoriu. Comitétulu arangetoriu: Joane Lemény, Jon Joviti'a, Josifu Vulcanu primescu dimpreuna cu tóta junimea caldurós'a nóstra multumire pentru invitarea ce ne au facutu, cu adausu, ca a'si dori, cá fiendu facuta aoea productiune in folosu publicu séu pentru ajutoriulu junimei studióse, se fimu insciintiatu, cá se luamu parte celu pucinu cu o mica contribuire.

Brav'a nóstra junime ar face intieptiesce, déca ea si ar lua de simbolu la tóte afacerile sale atatu „Cocosiulu“ catu si „Buha Minervei“, care ast'a din urma insemnédia, ca sciinti'a si intieptiunea patrunde, unde e intunereculu celu mai prapastiosu. — Acestu felu de productiuni spiritualo-artistice facu onóre nunumai junimei ci si natiunei. Dè cerulu, cá ambitiunea junimei romane se crésca in totu numai ce e frumosu, nobilu, gloriosu intieptu si cercumspectu! —

— Dintr'o cor. a „Concordiei“ vedemu catu de mare statisticu este maghiarulu Dozsa Dani, care dice, ca in Romani'a sunt doue parti de bulgari si numai una de romani? Nu cumuva a patr'a parte sunt toti maghiari? Déca nu cu sanzele celu pucinu cu principiile oligarchice?

— „O. D. Post“ seria, ca Esc. S'a Episc. Dr. Haynald s'aru fi denumitu Episcopu in Satumare (Szathmár.)

— Mai. S'a imperatulu a ordonatu, cá se se organisese trupele ce se voru pune pe picioru de resbelu asia, catu pana la finea lui Jan. 1864 la fiacare din cele 80 de regim. de linia se se puna in cercurile intregirei o cadra de divisiune de depou pentru redicarea unei divisiuni, si feciorii se voru luá dintre „urlauberi“ séu facultatii numiteloru cercuri, starea companieloru va fi de 130 feciori la tóte 4 bataliónele dupa starea de resbelu.

— In Tirolu in Kuffstein si Rattenberg, au esitu bancnote falsificate de cate 100 fi. prin fotografia, cari la lumina se potu deosebi de cele adeverate.

— In Szt.-Jago, in republic'a Chili in Americ'a, in 8. Dec. in beserica, din foculu luminariloru, cadiatu intre femei, au arsu intr'unu patrariu de óra vr'o doue mii de femei, remanendu fara vietia.

CHRONICA ESTERNA.

Telegramele Redactiunei.

Bucuresci, 4. Februariu. Cu ocaziunea proieptutui de lege pentru a completá organisatiunea gendarmeriei si a guardiei de frontiera, camer'a a votatu prin amendamentu, in contr'a proieptului ministerialu, institutiunea de guardia nationala, pentru care pretinde se aiba comanda cu libera dispusetiune. —

— Adunarea a votatu si proieptulu de lege alu consiliului de statu.

— In portulu Eckerfortu s'au luptatu doue vapóra Danice cu artileri'a prusiana; prusianii au ocupatu orasiulu,

Caus'a Dano-germana. Pentru-cá cetitorii noi se'si póta re'mprospeta pusetiunea cauzei schleswig-holstaiæ recapitulamu pe scurtu genes'a diferintieloru de astadi: In a. 1851 in 12. Maiu se invoira plenipotentiatii Rusiei si ai Danimarcei prin protocolu luat in conferintiele dela Varsia-vi'a, cá dinasti'a Rusiei dupa mórtea lui Fridericu alu VII. se se lepede de pretensiunile clironomice, ce le avea rudít'a lui linia Gottrop la tronulu Daniei, infavórea princíului Christianu, care dupa mórtea regelui urmata in Noembre an. tr. se afla acumu rege alu Daniei sub numire Christianu alu IX., atatu in puterea acestui protocolu, catu si mai vertosu in puterea protoc. d. 1852 facutu in Londonu, si subscrisu de poterile Rusi'a, Angli'a, Franci'a, Svedi'a, Prusi'a si Austri'a.

Acestu protocolu indreptatiese pre reg. de acumu Christianu alu IX. la tronulu Daniei intregu, prin urmare si asupr'a Holstainului cá duce. Federatiunea germana protestase atunci in contr'a acestui protocolu, si acumu dupa mórtea regelui Fridericu alu VII. vré a trage Schl. Holstainulu la Germani'a, recunoscundu pretensiunile lui Fridericu de Augustenburg la acestu ducatu, cu tóte, ca si acést'a se lepadase de pretensiuni pre tempulu protocolului dela Londonu. Repausatulu rege inainte da mórte dedese o noua constitutiune monarchiei Daniei, basata pre unu senatu imp. centralisticu, in care centralisá si pre nemtii din Schleswig si din Holstainu, neintrebandu multu de pretins'a loru autonomia. Reg. Christianu alu IX. indata a 3-a di dupa suirea pe tron ad. in 18. Noembre 1863 si subscrise acésta constitutiune centralisatóre.

De aci se nascu incurcalile mai dusmane de astadi, pen-truca regele Daniei Christianu vré se aiba o Dania centralisata in puterea urmarei pe tron dupa antecesorulu seu. Prusi'a si Austri'a inse vréu se'lu silésca, cá se dè autonomi'a Schleswig-Holstainului, sustienendusi numai dreptulu suveranu de duce acolea ad. unindu acestea ducate numai cu uniune personala sub unu rege ér' nu reala sub o singura constitutiune, dupa cumu credu, ca suna protocolulu din Londonu 1852 in catu privesce elu ducatul Holstainu. Poterile de mediulocu germane, si federatiunea vré, cá tóta Germani'a se pasiésca cu puterea a trage pre Schleswig-Holstainesii nationalii loru la Germania, fara a respectá catusi de pucinu protocolulu din Londonu, si fienduca Austri'a si Prusi'a incontr'a vointiei federatiunei au luat asupr'a s'a aplanarea cauzei Schleswig-holstaine, nebagandu in séma protestarea ei: asia federatiunea germana mai e inca si privita cá unu ce fara valóre séu cá desfiintiata, si poterile cele de mediulocu ale Germaniei dimpreuna cu reuniunile nationali amenintia dusmania Austriei si Prusiei. Franciei ei ride barb'a si ea partinesce caus'a germanilor liberali si a federatiunei din principiulu nationalitatei, recunósce si dreptulu regelui Daniei, inse vré, cá caus'a acést'a se se decida in congresulu dela Parisu. Angli'a cuscrita cu regele Daniei tiene pe lenga protocolulu din Londonu amenintiandu germaniloru, ca trecundu cumuva cu armata in Schleswig ea va apará pre rege, cerendui ajutoriulu; propuse inse si ea o conferintia la Kopenhag'a. capital'a Danimarcei, unde pe calea pazei se se compuna acestea diferintie, cea ce inca nu se primi din partea Franciei, precumu neci din partea Germaniei. Rusi'a ascépta numai se se incurce caus'a acést'a si mai tare, si atunci in puterea invoirei facute in Varsia-vi'a 1851 art. 3, care suna, ca nepotenduse face combinatiunea cu princ. Christianu, atunci incedia de a se mai lepadá de pretensiune la tronulu Daniei cu linea s'a rudita Gottropp, tieneti minte, ca va pasi cu pretensiuni. —

Acumu unde stamu? Eaca unde: Inca inainte de a muri regele Fridericu alu VII., vediendu poterile germane, ca Dani'a nu vré se recunósca autonomi'a nemtiloru din Holstainu, deoretasera in Francufurtu, cá se tramita o armata cá executiune in Holstainu, care ocupandulu se silésca factice pe monarchulu Daniei a'si desfiintiá constitutiunea centralistica, dandu autonomia germaniloru si acést'a executiune o smulsera acumu din manile Germaniei Austri'a cu Prusi'a, cari'si tramisesera armata de ocupá Holstainulu si dupa cumu se scrie toema se mai tramitu cu diecele de mii, fienduca Prusi'a cu Austri'a mai provocara pre regele Daniei, cá se revóce constitutiunea din 18. Noembre, ca altufeliu voru ocupá si Schleswigulu, si apoi regele le respunse prin declararea consiliului imperialu, ca nu póte face neci o stramutare decatu pre calea constitutionalá; asia solii Austriei si Prusiei se revocara, alu Daniei din Vien'a éra, militia tramite si Austri'a si Prusi'a, nevrendu a asceptá amanarea pe 6 septemani, ce o propuse Danimarca,

prin urmare prorumperea unui resbelu e in ajunulu prefac rei in realitate. Va se dica, ca in Dani'a se póte face incutulu la unu resboiu europeanu.

Telegramemele anuncia, ca trupele austriace regin M. Duce Hessen si Regele Belgiei ar fi trecutú catra meditiua Schleswigului, si Danii, dupa vreo cateva descarcatu d pusca s'ar fi retrasu.

Acumu ducele de Oldenburg inca protestase in contr. trecerei trupeloru austriaco-prusiene prin teritoriulu seu si: datu militiei mandatu a intrebuintia fortia.

„Taims“ scrie, ca intre Angli'a si Franci'a ér' domina cointielegere deplina in caus'a danesa, si ca Napoleonu e determinatu a sustiené tractatulu de Londonu, nu vré inse a luá inca parte la actiune, care l'aru aduce intr'o pusetiune periculósa, precandu demustratiunea Angliei nu e impreunata cu atata periculu. Angli'a póte bloca porturile germane, si totusi resbelulu se remana localisatu. Ér' candu Franci'a ar postá 300,000 la Renu, cestiunea ar deveni o intrebare pentru ambitiunea franca. Déca resbelulu va lua dimensiuni mai mari, atunci va scóte si Franci'a sabi'a din tocu, pana atunci nu vre a acitia pe vecini.

M.-BRITANIA. Angli'a. Londonu, 28. Jan. Cris'a ministeriala ajunge la culme. Russel, care se opuse la congresulu lui Napoleonu e aprópe de cadere, si se crede, ca Clarendon va veni in locui, atunci va reesi ér' stéu'a congresulu de Parisu. Meetingurile indrépta astufeliu opiniunea publica. Angli'a arméza marin'a ne'ncetatu si in nordu va aga cu flotele. Franci'a inca'si pregatesce marin'a. Si Schwedi'a dupa suscris'a aliantia cu Dani'a inca va da diua buna cu germanii invasori in Schleswig.

Din campulu resbelului.

Rendsburg, 4. Febr. In lupt'a la Notdorf, Gettdorf, cadiura vr'o 500 austriaci. Colonelulu Benedek e ranitu. Danii se tienura bine.

In Turinu bucuria mare, ca Napoleonu apromise, ca va retrage trupele din Rom'a si va incepe si elu actiunea, numai italianii sei dè unu corpu ajutatoriu de 100 mii, care lau si apromisu la inceputulu lui Martie.

37,287. 1863.

CONCURSU.

Maiestatea S'a e. r. apostolica cu pré nalt'a s'a decisiune din 15. Nov. a tr. s'a induratu pré-gratosu a concede, cá pentru comitatulu Albei inferióre se se sistemiseze inca doue posturi de chirurgi cu salariu cate de 300 fl., adeca trei sute fiorini v. a. si cá personalulu chirurgiloru asia inmultitu se se asiedie in Aiudu, Alvincz, Blasiu si Topanu.

Cu respectu la emisulu imperatescu dein 21. Noembre a. tr. Nr. 5345 pentru posturile aceste, cu care afara de salariulu suscrisu de 300 fl. este legata si clas'a 12. dietala, se escrie concursulu cu acea observare, cumuva aspirantii la unu postu dintre aceste numite, suplicile loru cu alegatele documentatóre despre sciintiile ori medicale, ori chirurgice, cunoscintia limbeloru patriei, si alte insusiri precumu si intreprinderile de pana acumu au a le dá celu mai tardiu pana in finea lui Februariu a. c. la comitele supremu alu comitatulu Albei inf. in Aiudu, cu atata mai siguru, ca suplicile mai tardiu sosite nu se voru respecta.

Sabiiu in 9. Januariu 1864.

Dela r. gubernu transilvanu.

Respunsu: H. Se te temi mai de reu si mai de pucinu; — mór'a nu póte ambla fara apa. DDnii, cu creditulu se nu'si uite, ca spesele curente nu se potú porta cu credite; asia cu finea lunei acesteia se tramita fiacare prenumeratiunea, ca creditulu acolo in locu mai lesne se póte amaná. Noi afara de DDnii nostri corespondenti nu potemu mai credita pe nime. Escemplare de pana acumu se afla destule. —

Cursurile la bursa in 5. Februariu 1864 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 81 cr. v.
Augsburg	—	—	121 " 25 "
London	—	—	121 " 20 "
Imprumutulu nationalu	—	—	79 " 70 "
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	71 " 40 "
Actiile bancului	—	—	770 " — "
" creditului	—	—	176 " — "